

Hrvatska na putu rješavanja problema **bjesnoće**

Do 2018. godine Uprava za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske planira Republiku Hrvatsku proglasiti zemljom slobodnom od bjesnoće

Svjetski dan borbe protiv bjesnoće obilježava se 28. rujna, što je povod da progovorimo o bolesti s kojom se u Hrvatskoj gotovo uopće ne susrećemo. No bjesnoća, zarazna bolest koja je prisutna u više od 150 zemalja i područja širom svijeta, još uzima velik danak te je gotovo u potpunosti smrtonosna. U zemljama Azije i Afrike i danas od te opake bolesti umire, prema dostupnim podacima, oko 55.000 ljudi godišnje, a velik dio te brojke čine djeca do 15. godine. U Hrvatskoj je situacija povoljna zahvaljujući vrlo dobroj suradnji i organizaciji službi humane i veterinarske struke, koje zajednički rade na njezinu sprečavanju.

Prevenција bjesnoće kod ljudi provodi se cijepljenjem te postupcima i preporukama pri zbrinjavanju svih vrsta ozljeda koje su prouzročili pas, mačka ili neka druga domaća ili divlja životinja

Autori članka:
Prim. dr. sc. **Radovan Vodopija**, dr. med., spec. epidemiologije, *Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“*, Referentni centar za bjesnoću Ministarstva zdravlja
Mirjana Lana Kosanović Ličina, dr. med. spec. epidemiologije, *Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“*
Tatjana Nemeth Blažić, dr. med. spec. epidemiologije, *Hrvatski zavod za javno zdravstvo*, Referentni centar za promicanje zdravlja

Velik doprinos Hrvatske borbi protiv bjesnoće u svijetu

Republika Hrvatska dala je velik doprinos borbi protiv bjesnoće, ne samo na lokalnoj nego i na svjetskoj razini. Polovicom 80-ih godina prošlog stoljeća skupina stručnjaka iz Zavoda za zaštitu zdravlja grada Zagreba (današnji Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“) stvara 2-1-1 shemu cijepljenja na čelu s prof. dr. sc. Ivanom Jankom Vodopijom, liječnikom specijalistom infektologije, koju prihvaća Institut Pasteur (Pariz) i uvodi je u rutinsku upotrebu. Ekspertna skupina za bjesnoću Svjetske zdravstvene organizacije 1992. godine prihvaća 2-1-1 shemu cijepljenja protiv bjesnoće i uvrštava je u Službeni protokol za cijepljenje ljudi protiv bjesnoće (PEP).

Uzročnik te zarazne bolesti je virus *Lyssavirus* koji je proširen po cijelom svijetu. Psi su glavni izvor infekcije i odgovorni su za većinu smrtnih slučajeva godišnje. No i druge životinje mogu biti izvor zaraze za čovjeka, poput mačaka, rakuna, čagljeva, mungosa, tvorova, smrdljivaca, rjeđih vrsta divljih mesoždera, pa i šišmiša. Virus bjesnoće u organizam ulazi kroz kožu zbog ugriza ili ogrebotine, a rjeđe se događa preko sluznice na koju je dospjela slina zaražene životinje.

Mjere prevencije

Mjere zaštite provode se u suradnji humane i veterinarske struke. Prevencija bjesnoće kod ljudi provodi se cijepljenjem te postupcima i preporukama pri zbrinjavanju svih vrsta

Što učiniti ako vas ugrize kućni ljubimac ili druga životinja?

- Ranu dobro isperite sapunom pod mlazom tekuće vode kako biste odstranili slinu i sekret
- Javite se liječniku opće medicine, jedinici hitne pomoći ili na odjel kirurgije
- Nakon zbrinjavanja rane javite se u antibiotsku ambulantu Referentnog centra za bjesnoću pri Nastavnom zavodu za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (Mirogojska cesta 16, u Zagrebu) ili u neki od županijskih zavoda za javno zdravstvo (ako je ugriz izvan grada Zagreba) kako bi se procijenio rizik zaraze bjesnoćom te donijela odluka o tome trebate li primiti cjepivo ili ne.

ozljeda koje su prouzročili pas, mačka ili neka druga domaća ili divlja životinja. Svake godine više od 15 milijuna ljudi širom svijeta pristupi cijepljenju protiv bjesnoće, odnosno primi postekspozicijsku antirabičnu profilaksu (PEP), koja je jedini način da se ta opaka bolest spriječi i ne razvije. Time se sprečavaju stotine tisuća mogućih smrtnih slučajeva godišnje. Zbog toga je posebna važnost posvećena obradi ugrizne rane nakon kontakta s bjesnom ili životinjom kod koje se sumnja na bjesnoću (temeljito čišćenje i pranje ugrizne rane sapunom pod mlazom tekuće vode) te što raniji odlazak liječniku specijalistu radi započinjanja PEP-a.

Za sprečavanje bjesnoće kod životinja i eliminaciju virusa bjesnoće iz prirodnih žarišta važno je cijepljenje lisica te pasa i mačaka. Obavezno cijepljenje pasa protiv bjesnoće u Hrvatskoj provodi se od 1948., a obavezno čipiranje, registracija i evidencija pasa starijih od tri mjeseca od 2011. godine.

Sustavnom provedbom mjera cijepljenja protiv bjesnoće životinja (pasa, lisica), kojima se želi eliminirati virus bjesnoće iz prirodnih žarišta, gotovo sve europske zemlje stekle su status zemlje slobodne od bjesnoće (*Rabies-free country*). Zadnji slučaj humane bjesnoće u Republici Hrvatskoj zabilježen je 1964. godine. Oralno cijepljenje lisica protiv bjesnoće u Hrvatskoj (koje se sustavno kod nas provodi od 2010.) bilježi sjajne rezultate te će vrlo brzo i naša država postati zemlja slobodna od bjesnoće kao i naše susjedne zemlje (Italija, Slovenija i Austrija).

Opasnost zbog krijumčarenja

No humana i veterinarska struka trebaju uvijek biti na oprezu s obzirom na to da bjesnoća može prijetiti i nakon što zemlja postane slobodna od bjesnoće (npr. zbog krijumčarenja životinja iz zemalja gdje je bjesnoća još prisutna). Stoga treba kontinuirano provoditi akcije oralnog cijepljenja lisica i pasa. Zahvaljujući redovitom provođenju programa oralne vakcinacije lisica protiv bjesnoće od 2010. rezultati su odlični - od 11,3% dokazano bijesnih domaćih i divljih životinja na području Hrvatske u 2010. do 0% zabilježenih dokazano bijesnih domaćih i divljih životinja u 2015. godini. Od 2013. do 2015. nije bilo nijedne dokazane bjesnoće mačaka, a od 2014. do 2015. pasa, i to na cijelom teritoriju Republike Hrvatske.

S obzirom na izvrsne rezultate provođenja oralne vakcinacije lisica protiv bjesnoće, Uprava za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske planira 2018. godine proglasiti Republiku Hrvatsku zemljom slobodnom od bjesnoće.